Oikeusneuvos Riitta Mutikainen

6.6.2017

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Hallituksen esitys (HE 43/2017 vp) eduskunnalle eräiden ympäristöä koskevien hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamiseksi

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt korkeimman hallinto-oikeuden edustajaa kuultavaksi otsikosta mainitusta hallituksen esityksestä sekä antamaan asiasta kirjallisen lausunnon. Lausuntonani esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Valituslupajärjestelmän laajentaminen

Korkein hallinto-oikeus kannattaa valituslupajärjestelmän laajentamista esityksen mukaisesti. Korkein hallinto-oikeus pitää myös tärkeänä, että valitusluvan myöntämisen edellytykset perustuvat hallintolainkäyttölain säännökseen, niin kuin esityksessä ehdotetaankin. Valituslupa on myönnettävä, jos asialla on ennakkopäätösmerkitystä tai jos siihen on erityistä aihetta asiassa sattuneen ilmeisen virheen vuoksi tai siihen on muu painava syy.

Korkein hallinto-oikeus toteaa, että ehdotuksella valituslupajärjestelmän laajentamisesta ei tulisi olemaan merkittävää vaikutusta korkeimman hallinto-oikeuden resurssitarpeisiin eikä asioiden kokonaiskäsittelyaikoihin ja ylipäätään hankkeiden viranomaismenettelyjen kokonaiskäsittelyaikoihin. Hallintolainkäyttölain valituslupaperusteet, joissa ei rajoituta vain ennakkotapauksiin, edellyttävät asioiden syvällistä tarkastelua. Ehdotettu muutos antaa kuitenkin korkeimmalle hallinto-oikeudelle entistä paremmat mahdollisuudet keskittyä nykyresursseilla merkittävien sekä hallintoa ja hallintolainkäyttöä ohjaavien päätösten antamiseen.

Valituslupajärjestelmä on jo käytössä eräissä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa asioissa. Ehdotus, jonka mukaan valituslupajärjestelmä tulisi olemaan pääsääntönä kaikissa ympäristöä koskevissa asioissa, tulisi selkeyttämään nykyjärjestelmää. Ehdotus mahdollistaa muutoksenhakuasioiden käsittelyjen yhdenmukaistamisen sekä vähentää tarvetta tapauskohtaisesti selvittää asiassa sovellettavaa muutoksenhakusäännöstä.

Valituslupa-asian käsittelystä

Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 6 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan korkein hallinto-oikeus on päätösvaltainen käsittelemään kolmen lainoppineen jäsenen kokoonpanossa valituslupaa koskevan asian. Saman pykälän 3 momentin mukaan sellainen valituslupaa koskeva asia, jonka ratkaisukokoonpanoon muutoin kuuluisi ympäristöasiantuntijaneuvoksia tai yli-insi-

nöörineuvoksia, voidaan käsitellä ja ratkaista ilman näitä asiantuntijajäseniä. Ehdotuksessa mainittua säännöstä muutettaisiin siten, että *”ympäristönsuojelulain ja vesilain mukainen valituslupa-asia voidaan ratkaista myös kolmen lainoppineen ja yhden asiantuntijan kokoonpanossa ”*.

Korkein hallinto-oikeus pitää ehdotusta perusteltuna. Tosin korkein hallinto-oikeus pitäisi parempana muotoilua, jonka mukaan ”valituslupa-asia voidaan *käsitellä* ja ratkaista.” Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa asioissa jo sen kysymyksen ratkaiseminen, täyttyvätkö valitusluvan myöntämisen edellytykset saattaa edellyttää asiantuntijajäsenten (ympäristöasiantuntijaneuvos) erityisosaamista. Ehdotus tässä muodossaan on kuitenkin tulkinnanvarainen sen suhteen, jäisivätkö Ahvenanmaan vastaavat asiat lainkohdan soveltamisalan ulkopuolelle.

Korkein hallinto-oikeus kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että korkeimmassa hallinto-oikeudessa käytetään asiantuntijajäseniä (yli-insinöörineuvoksia) myös patentti- ja hyödyllisyysmalliasioissa. Valittaminen näissä asioissa korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttää nykyään valituslupaa (ks. Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 7 luku 2 §). Korkein hallinto-oikeus katsookin, että ehdotusta korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta ei tulisi rajata ainoastaan ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisiin asioihin.

Korkeimman hallinto-oikeuden ehdotus korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 6 §:n 3 momentin muuttamiseksi on edellä lausuttu huomioon ottaen seuraava:

> ”Edellä 2 momentissa tarkoitetussa tapauksessa asia voidaan käsitellä ja ratkaista ilman niitä asiantuntijajäseniä, joiden osallistumisesta muutoin ratkaisukokoonpanoon *erikseen säädetään. Jos asian laatu ja laajuus sitä edellyttävät, valituslupa-asia voidaan kuitenkin käsitellä ja ratkaista kolmen lainoppineen jäsenen ja yhden asiantuntijajäsenen kokoonpanossa*.”